

2. Декларація принципів толерантності (документ 995-503, ред. від 16.11.1995 / Міжнародні нормативні акти ЮНЕСКО
3. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1779/1751>
4. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://kg127.dp.ua/metodychna-robota/mizhnarodne-spivrobitnyctvo/>
5. Лях Т.Л., Паркер Рерден, Лора (2013) «Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять» : Навчально-методичний посібник для соціальних педагогів, практичних психологів та вихователів УМСА, Київ. ISBN 978-966-8917-44-8

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-27>

П'ятничка Т. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов та
інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет*

Ничко О. Я.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов та
інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет*

КОМУНІКАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ

Розуміння та інтерпретація навколишньої дійсності відбувається через призму інтенсивної інтерактивної соціальної взаємодії, що реалізується за допомогою мови шляхом вербальної та невербальної комунікації. Мові притаманні багато функцій, але основні – це засіб висловлювання думок та спілкування. Оскільки культуру як суто людську ознаку пристосування до навколишнього середовища теж можна назвати комунікацією, стає очевидним, що зв'язок мови, культури і комунікації є природним і нерозривним [1]. Ми не можемо зрозуміти культуру, не маючи прямого доступу до її мови.

Культура, суспільство чи громади в яких ми проживаємо, коло людей з якими спілкуємось безпосередньо впливають на манеру поведінки та спілкування. Мови, якими ми володіємо, пояснюють наше сприйняття часу, простору і, навіть, кольорів. До прикладу, дослідження, проведено

групою іноземних науковців, пояснює факт як представники та носії різних мов і культур сприймають синій колір. Люди з англомовних країн не помічають поступову зміну кольору від світлого до темно-синього. Проте, українці без особливих труднощів вирізняють різноманітні відтінки, світлотіньові та кольорові переходи. Причина в тому, що українська мова репрезентує широкий арсенал лексики для позначення гами синього (аквамарин, бірюза, лазур, маренго, ціан, незабудка, електрик і т.д.), передає більш точний ступінь глибини при описі відтінків цього кольору, на відміну від того, щоб зводити їх усіх до одного слова як в англійській мові. Прикметник «синій» утворено від давньослов'янського іменника «синь», яке схоже на дієслова «сяяти», «блищати». Саме таким наші предки уявляли небо, на якому сяло сонце. Слово «блакитний» походить від слова «голуб» і означає «колір пір'їн на шийці голуба».

Люди, які розмовляють різними мовами, зосереджують увагу на суб'єктах, об'єктах чи діях залежно від преференцій мови. Вони виражають думку керуючись вимогами структурної та комунікативно-функціональної організації мови і мовлення. Варто завжди пам'ятати, що мови відрізняються способами опису подій. Порівняємо два способи передачі одного змісту (розбити вазу) в англійському та іспанському варіантах. In English, it's obligatiry to say, «He broke the vase.» In a language like Spanish, you might be more likely to say, «The vase broke,» or, «The vase broke itself.» [5].

Англійська мова вимагає зазначити підмет – виконавця дії: «Він це зробив; він розбив вазу». У той час як іспаномовні носії швидше запам'ятають, що це був нещасний випадок – «Ваза розбилася» або «Ваза розбилася сама». Отже, двоє людей спостерігають один і той же випадок, стають свідками тієї ж події, але в підсумку запам'ятовують різні речі про неї. Таким чином доходимо висновку, що мова керує нашими міркуваннями щодо ситуації, події чи випадку.

Мова впливає на наш процес мислення, наші почуття, а відповідно на багатство мовлення та сприйняття. Так, питання розрізнення іменників щодо граматичної категорії роду відіграє важливу роль у багатьох мовах і культурах. Іменники у німецькій, італійській, іспанській, українській мовах визначають чоловічий, жіночий і середній рід, а не нейтральні терміни. Наприклад, в італійській мові слово «пиво» – «Birra» – є іменником жіночого роду. Вино в італійській мові «vino» – є іменником чоловічого роду. Дослідження показують, що опис предметів, речей та напитків, залежить від роду іменника. Наприклад, «vino» характеризують як «міцне» і «насичене», що є більш чоловічими властивостями. «Birra» – «легкий» і «пузирчастий» трактуються як

жіночі характеристики. Отже, очевидним є факт, що мова має глибокий вплив на те, як ми думаємо, описуємо та відчуваємо світ.

Доречно було б зауважити той факт, що англійська мова зобов'язує мовців зазначати чітку диференціацію часового простору, яка виражається самим контекстом чи лексичними маркерами в інших мовах. Розповідаючи про вечерю з друзями чи знайомими, можна не згадувати статі людей, проте обов'язковим є посилання на час події, вибір відповідної видо-часової форми дієслова: *we dined, have been dining, are dining, will be dining and so on*. З іншого боку, китайська мова не зобов'язує своїх носіїв вказувати точний час дії, таким чином одна і та ж форма дієслова може використовуватися для минулих, теперішніх або майбутніх дій. Знову ж таки, це не означає, що китайці не можуть розрізняти часові сфери та їх кореляції, але засвідчує той факт, що немає потреби думати про темпоральність кожного разу, повідомляючи про дію, подію або стани.

Коли функціональна організація мови зобов'язує її носіїв акцентувати увагу на конкретно визначеній інформації та умовах це навчає та змушує їх враховувати всі аспекти сприйняття і пізнання, що притаманні конкретно визначеній мові, про які носії інших мов, можливо, не потрібно думати весь час. І оскільки такі мовленнєві звички культивуються з самого раннього віку, цілком природно, що вони входять в розумові звички, які виходять за межі самої мови, впливаючи на досвід, сприйняття, асоціації, почуття, спогади та орієнтацію в світі.

Пізнання як розумова діяльність також різниться в залежності від культури та мови народу, оскільки саме ці складові визначають форму мислення, судження, міркування та спосіб організації змісту думки. Протягом останніх десятиліть проводилися дослідження того, як люди в усьому світі бачать реальність і приймають рішення. Усі ці дослідження показують міжкультурні відмінності та те, як досвід, який ми отримуємо, виростаючи в певному культурному середовищі, може впливати на наше мислення. Навіть якщо ми цього не усвідомлюємо, культура впливає на те, як ми бачимо світ і які рішення приймаємо. Культура впливає не лише на сприйняття, але й на більш складні процеси мислення, такі як вирішення проблем і прийняття динамічних рішень.

Понад 500 студентів з Бразилії, Індії, Філіппін (це колективістські країни, які більше цінують групу, сім'ю тощо), Німеччини та Сполучених Штатів (індивідуалістичні країни, які більше цінують особисті цілі та незалежність) працювали над двома змодельованими на комп'ютері сценаріями проблеми. Перед екраном комп'ютера учасники експерименту віддавали накази своїм пожежним підрозділам, наприклад, куди їм йти, яким чином гасити пожежу, як доставляти воду,

чи потрібно рубати дерева, щоб запобігти поширенню пожежі. Працюючи над симуляцією, вони вголос озвучували свої дії, які автоматично записувались: «Ммм, вогню немає. Ні, я бачу, що одна пожежа починається. О ні, це недалеко від міста. Що мені робити? Гаразд, відправляю вантажівку і гелікоптер гасити пожежу...». Проаналізувавши протоколи, вчені з'ясували важливі факти. У ситуаціях, коли приходиться приймати рішення, люди відчують емоції – негативні та позитивні. По-друге, дослідники виявили відмінності між людьми з різних культур. Індійські та філіппінські учасники частіше описували проблемну ситуацію (наприклад, «Сталася пожежа») і шукали інформацію (наприклад, «Чи є у вантажівки? Не достатньо води»). Німецькі учасники, навпаки, частіше говорили про плани та цілі (наприклад, «Спочатку я відправлю на пожежу вантажівку № 5, а потім відправлю гелікоптер до міста, щоб він був у стратегічно вигідній позиції») і рідко виражали емоції. Американці частіше ставили цілі та проявляли позитивні емоції («Чудово! Я добре попрацював!»). Бразильці, порівняно з усіма іншими учасниками, найчастіше висловлювали негативні емоції (наприклад, «Ой, я ніколи не буду хорошим командиром пожежної служби») [3].

Результати практичного експерименту засвідчують, що цінності культурного середовища, в якому ми зростаємо, мовленнєві аспекти, на яких фокусуємо увагу в момент прийняття рішень, впливають на стиль поведінки при вирішенні проблемних завдань [3]. Культури, які цінують важливість власних цілей і незалежність кожної людини, демонструють прийняття більшої кількості рішень і їх детальне планування порівняно з культурами, які цінують важливість групи та інших членів спільноти.

Психолог Ци Ван, провівши ряд експериментів, дійшла висновку, що американські діти в порівнянні із азійськими дітьми можуть згадувати більше особистих подробиць про життєві події та частіше говорити про свої особливості. Проте, вони менше інформують про взаємини з іншими людьми і групову діяльність. Це результат зосередженості на автономії, індивідуальній унікальності, який притаманний західним культурам [2].

Таким чином, мова і культура – взаємопов'язані й нероздільні, це інструменти категоризації та концептуалізації реальності, засоби інтелектуального сприйняття та інтерпретації об'єктивної дійсності, форми, які визначають специфіку пізнання та відмінності ментальної організації думки у процесі комунікації.

Список використаних джерел:

1. Постригань А.В. мова як інструмент міжкультурної комунікації для формування особистості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43282981.pdf>
2. Cross Cultural Differences in Cognition: A Study on How Culture Affects the Way We Think. URL: https://www.researchgate.net/publication/342786192_
3. Fire and ice: testing a model on cultural values and complex problem solving. URL: <https://escholarship.org/uc/item/194595pw>
4. How Culture Affects the Way We Think URL: <https://www.psychologicalscience.org/observer/how-culture-affects-the-way-we-think>
5. How language shapes the way we think. URL: <https://english-online.org.ua/materials/20009>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-28>

Rybina N. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate professor,
West Ukrainian National University*

Koshil N. Ye.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate professor,
West Ukrainian National University*

Hyryla O. S.

*Senior lecturer,
West Ukrainian National University*

LEGAL TRANSLATION IN THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

European integration is the rapprochement of Ukraine with the European Union both at the level of laws and at the level of rules and customs existing in society. Nowadays, it is an urgent necessity of Ukraine as well as an issue of its survival under aggression of Russia in 2022. According to the European integration course, the Ukrainian authorities undertook to carry out reforms